

Právní věta:	Závěr o naplnění alternativní podmínky pro uložení trestu odnětí svobody nad 20 do 30 let (§ 54 odst. 2 tr. zákoníku) spočívající v „obzvláště ztížené možnosti nápravy“ je u pachatele ve věku blízkém věku mladistvých nutno založit na komplexním zhodnocení jeho osobnosti (tj. souhrnu všech poznatků o jeho chování a stavu jeho osobnosti) za současného zohlednění případně neukončeného procesu pachatelova dospívání, jenž je značně individuální a závisí mimo jiné na míře duševní a mravní vyspělosti a stupni jeho socializace.
Soud:	Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí:	14.08.2019
Spisová značka:	8 Tdo 818/2019
ECLI:	ECLI:CZ:NS:2019:8.TDO.818.2019.1
Typ rozhodnutí:	USNESENÍ
Heslo:	Výjimečný trest
Dotčené předpisy:	§ 54 odst. 2 tr. zákoníku
Kategorie rozhodnutí:	A
Publikováno ve sbírce pod číslem:	21 / 2020

8 Tdo 818/2019-1956

USNESENÍ

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 14. 8. 2019 o dovolání obviněného **T. P.**, nar. XY, trvale bytem XY, nyní ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Valdice, proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 3. 2019, sp. zn. 8 To 9/2019, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. 50 T 12/2018, t a k t o :

Podle § 265j tr. ř. **se dovolání obviněného T. P. zamítá.**

O d ů v o d n ě n í :

I. Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. 1. 2019, sp. zn. 50 T 12/2018, byl obviněný **T. P.** uznán vinným zločinem vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. i), j) tr. zákoníku, zločinem zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku a zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, jichž se dopustil tím, že společně s obviněným **A. K.**, nar. XY, dne 20. 1. 2018 ve 20:56 hodin pod smyšlenou záminkou zakoupení poloos na osobní automobil vylákali poškozeného **J. M.**, nar. XY k autobusové zastávce XY – XY, s úmyslem ho svázat a odvézt **A. D. A. D.**, nar. XY, kterému měl poškozený **J. M.** dlužit peníze, oba obvinění na smluvené místo přijeli půjčeným dodávkovým vozidlem značky Citroën Jumper, bílé barvy, RZ XY, a poškozený na místo dorazil společně s poškozeným **P. P.**, nar. XY, vozidlem značky Škoda Fabia bílé barvy, RZ XY, po krátké rozmluvě se dohodli na předání poloos u obce XY, na místní komunikaci vedoucí k obci XY, kde obě vozidla zastavila na okraji polní cesty vedle komunikace, poškozený **J. M.** podle instrukcí obviněného **T. P.** přenesl poloosy k bočním dveřím nákladového prostoru vozidla Citroën, který se snažil přimět k nastoupení do vozidla, kde měl být podle předchozí dohody obviněných poškozený spoután, poškozený však do nákladového prostoru vozidla Citroën nastoupit nechtěl, a proto obviněný **A. K.** využil situace, kdy se poškozený **J. M.** sklonil, a udeřil jej do hlavy baseballovou pálkou, kterou si za tímto účelem vzal z dodávky, poškozený běžel k automobilu Škoda Fabia, přičemž obviněný **A. K.** jej několikrát zezadu udeřil baseballovou pálkou, poškozený **J. M.** se poté pokusil nastoupit zpět do vozidla Škoda Fabia, v čemž mu zabránil obviněný **T. P.**, který jej opakovanými údery pěstí do hlavy srazil k zemi, kdy v tu dobu se poškozený **P. P.** rozhodl z místa odjet, přičemž před jeho odjezdem na něj obviněný **T. P.** zavolal, že jestli něco řekne, tak si jej najdou a zabijí jej, kdy tato výhrůžka spolu s násilím vůči poškozenému **J. M.** vyvolala v poškozeném **P. P.** obavy o jeho život. Po odjezdu poškozeného **P. P.** byl poškozený **J. M.** oběma obviněnými spoután na ruku i nohou k tomuto účelu předem připravenou univerzální lepicí páskou s textilií, současně mu byla i přelepena ústa, oba obvinění společně pak hodili spoutaného poškozeného **J. M.** do nákladového prostoru dodávkového vozidla Citroën, kde s ním zůstal obviněný **A. K.**, zatímco obviněný **T. P.** z místa řidiče telefonoval z telefonu obviněného **A. K.** ve

21:35 hodin A. D. A. D. s tím, že pro něj má „dáreček“, obvinění s A. D. A. D. se setkali nejprve na benzinové stanici Bexxon v ulici XY v XY, a poté pokračovali přes obec XY až k odbočce na letiště, kde oba obvinění A. D. A. D., s nímž byl na místě přítomen ještě AAAAA (pseudonym), nar. XY, ukázali v nákladovém prostoru vozidla Citroën poškozeného J. M., který byl viditelně zraněný, zakrvácený, a snažil se něco říci, což mu znemožňovala páska na ústech, kdy A. D. A. D. obviněným řekl, aby poškozeného J. M. odvezli do nemocnice nebo jej alespoň vyhodili někde, kde ho někdo najde, a poté z místa s AAAAA odjel, kdy nejpozději v tomto okamžiku se obvinění z obavy, aby je poškozený J. M. neudal na policii, rozhodli jej odvézt někam do lesa a usmrtit jej, po vzájemné dohodě odjeli do nezastavěné části severozápadně od obce XY na polní cestu vedoucí směrem k západu podél lesního porostu rostoucího severně od říčky XY, zde kolem 22:00 hodin dne 20. 1. 2018 odstavili vozidlo, z něhož obviněný T. P. za spoutané nohy vytáhl poškozeného J. M., přičemž se poškozený úderem hlavy o zem probral, chtěl vstát a snažil se sundat si lepící pásku, kterou měl zalepené ruce, a která mírně povolila, avšak obviněný T. P. jej kopl do břicha a na poškozeného křičel, ať si pásku nesundává a současně se ptal poškozeného, zda to na ně řekne, načež poškozený zakýval hlavou, že ano, na to poškozeného obviněný A. K. nejméně dvakrát kopl nohou do hlavy a poté oba obvinění střídavě tloukli poškozeného do oblasti hlavy a hrudníku baseballovou pálkou. Následně jeden z obviněných za přítomnosti druhého po vzájemné dohodě použil proti poškozenému mačetu značky Fiskars, typ X3, s plastovou rukojetí, s níž poškozeného začal sekat a řezat do horní poloviny těla v okolí krku, kdy poškozený J. M. po tomto útoku již nejevil známky života, poté jej oba přetáhli cca 15 metrů od dodávky na okraj lesního porostu, kde na něj naházeli listí, přičemž uvedenými údery baseballovou pálkou, pěstí a mačetou, způsobili poškozenému J. M. četné tržnězhmožděné rány hlavy v rozsahu mozkovny s oděrkami kůže a krevními výrony do podkoží, prokrvácení spánkových svalů, drobné ranky kůže čela a pravého spánku, krevní výrony v kůži levé čelní až temenní krajiny a v kůži při úponu pravého boltce, četné tržnězhmožděné rány v obličejí, rozsáhlé krevní výrony v podkoží krajiny levého oka, levé tváře a lící krajiny spánku a nosu, distenční trhliny kůže pod levým okem a vlevo u nosu, krevní výrony pod sliznicí rtů, prokrvácení spojivek levého oka, zlomeniny klenby a spodiny lební, vícečetné zlomeniny obličejových kostí, a to zlomeniny očních, nosních kůstek, roztržení přední části zubního oblouku v horní čelisti se ztrátou zubů, dolní čelisti ve střední části se ztrátou zubů, pohmoždění mozku, krevní výrony pod tvrdou plenou mozkovou a pod omozečnicemi, krev v mozkových komorách, pohmoždění přechodu prodloužené krční míchy, vdechnutí krve, akutní rozedmu plic, výrazný otok mozku, rozsáhlou sečnou ránu zadní až levé strany krku s přerušením krčních svalů až k páteři, kdy na levé straně krku rána splývala s relativně menšími ranami sečnéřezného charakteru, povrchní řezné a bodnořezné rány na levé straně krku, bodnou ránu přední strany krku pronikající do hrtanu, řeznou ránu levého boltce a pravého boltce, dvě ostré zevně levého oka, dvojici ostrých ran na pravém rameni, zlomeninu hrudní kosti, šikmé zlomeniny 1-3 žebra vpravo bočně až vzadu s trhlinami mezižeberních svalů, zlomeniny 1-3 žebra vlevo vpředu a 1-2 žebra vzadu, roztržení skloubení mezi pravou klíční kostí a lopatkou, zlomeninu levé klíční kosti, zlomeninu jazyčky, štítné chrupavky, pohmoždění pravého laloku štítné žlázy, pohmoždění a rozměrné trhliny pravé plíce, rozměrný kapsovitý krevní výron pod poplicnicí pravé plíce, krev v pravé pohrudniční dutině, krevní výrony ve svalech pravého ramene, krevní výrony ve svalech pod pravou lopatkou, krevní výrony v podkoží zadní plochy pravé paže, krevní výron v podkoží pravého zápěstí, drobné ranky prstů pravé ruky, oděrky kůže hřbetu pravého zápěstí, krevní výrony v podkoží zevní až zadní plochy levé paže a na lokti, krevní výrony v podkoží a ranky kůže hřbetu levé ruky, menší krevní výron v podkoží pravého bérce, krevní výrony v přechodu přední a zevní plochy levého stehna, oděrky kůže levého kolene a zevního kotníku nohy, oděrky kůže levé kyčelní krajiny, levé hýždě, levé bederní krajiny, kdy uvedená zranění byla bezprostřední příčinou úmrtí poškozeného J. M.

2. Za tyto zločiny byl obviněný T. P. odsouzen podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku, za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku a § 54 odst. 1, 2 tr. zákoníku, k úhrnnému výjimečnému trestu odnětí svobody v trvání dvaceti tři roků nepodmíněně, pro jehož výkon byl zařazen podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 70 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku mu byl uložen trest propadnutí mobilního telefonu. Podle § 101 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku mu bylo uloženo ochranné opatření zabránění v rozsudku popsanych věcí.

3. Rovněž bylo rozhodnuto o vině a trestu spoluobviněného A. K., a o náhradě škody a nemajetkové újmy poškozenému a jeho právním nástupcům.

4. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 6. 3. 2019, sp. zn. 8 To 9/2019, odvolání obviněných A. K. a T. P. podaná proti uvedenému rozsudku soudu prvního stupně podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítl.

II. Dovolání obviněného

5. Proti uvedenému usnesení soudu druhého stupně podal obviněný T. P. prostřednictvím obhájkyne s odkazem na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. dovolání, jímž vytýkal, že zjištěný skutkový stav nenaplnuje formální znaky zločinu vraždy podle ustanovení § 140 odst. 2, odst. 3 písm. i), j) tr. zákoníku. Nešlo o jednání s rozmyslem či po předchozím uvážení ve smyslu § 140 odst. 2 tr. zákoníku, neboť se z jeho strany jednalo o zkratovitou reakci zapříčiněnou odpovědí poškozeného, že ohlásí dříve dokonaný zločin zbavení osobní svobody,

který byl vůči jeho osobě spáchán. Odmítal, že spáchal zločin vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. j) tr. zákoníku, neboť podle znaleckého posudku z oboru zdravotnictví odvětví psychologie je nestálou osobností s rysy nevyzrálosti a antiautority, je afektivně nepřizpůsobivý, vykazuje obecnou míru agresivity. S ohledem na uvedené skutečnosti motivace obviněného nebyla dopředu racionálně promyšlená, ale vznikla jako reakce na chování poškozeného, s nímž měl nevyřízený spor, a byly mezi nimi konflikty, což ještě znásobilo jeho afektivní jednání. Obviněný tedy nejednal s rozmyslem ani po předchozím uvážení, ale v afektu.

6. Skutková zjištění obviněný označil za nesprávná v důsledku porušení zásad vymezených v § 2 odst. 5, 6 tr. ř., což vedlo k extrémnímu nesouladu s právními závěry, čímž je odůvodněn mimořádný zásah Nejvyššího soudu do skutkového stavu věci. Obviněný se nespokojil s popisem způsobu průběhu činu a z něho plynoucí jeho mírou zavinění. Za nesprávné považoval okolnosti vztahující se k použití baseballové pálky, ohledně níž soudy nesprávně uvěřily výpovědi spolupachatele A. K., že se v jejím použití proti poškozenému střídali, a že každý z obviněných poškozeného udeřil patnáctkrát, když ani z pitevního protokolu počet ran nevyplýval. Soudy se však nezabývaly tím, že tato výpověď od počátku působí nevěrohodně a není věrohodnější než jeho.

7. Výhrady obviněný vznesl i ohledně použití mačety, neboť podle soudu prvního stupně tato otázka nebyla objasněna a nebylo prokázáno, který z obviněných ji použil. Neztotožnil se s tím, že by nebylo rozhodující, kdo použil mačetu, protože smrt poškozenému přivodil otok mozku vzniklý úderem baseballovou pálkou. Protože míra zavinění obviněného a podíl na spáchané trestné činnosti vyplývá z nevěrohodné výpovědi A. K. jako jediného důkazu, nelze mu klást za vinu, že by se podílel na zvlášť surovém či zvlášť trýznivém způsobu spáchání zvlášť závažného zločinu vraždy, a proto nemůže souhlasit s použitou právní kvalifikací podle § 140 odst. 3 písm. i) tr. zákoníku.

8. Obviněný zpochybnil i uložení výjimečného trestu odnětí svobody podle § 54 odst. 2 tr. zákoníku, jehož podmínky nebyly naplněny, a z důvodů výše popsaných nebyla naplněna velmi vysoká závažnost zvlášť závažného zločinu. Obviněný u sebe neshledal ani obzvláště tížnou nápravu, protože podle znaleckých posudků z oboru zdravotnictví odvětví psychologie a psychiatrie jeho vývoj ještě nebyl ukončen a je u něho teoretická možnost resocializace. Zdůraznil, že i když podal odvolání pouze proti výroku o trestu, odvolací soud měl přezkoumat podle § 254 odst. 2 tr. ř. i výrok o vině, neboť v něm mají původ výše popsané vady, pokud tak neučinil, měl by se uvedenými vadami zabývat Nejvyšší soud.

9. V závěru dovolání obviněný navrhl, aby bylo usnesení Vrchního soudu ze dne 6. 3. 2019, sp. zn. 8 To 9/2019, jakož i rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. 1. 2019, sp. zn. 50 T 12/2018, zrušeno, včetně dalších navazujících rozhodnutí, a věc aby byla přikázána Krajskému soudu v Ústí nad Labem k novému rozhodnutí.

III. Z vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství

10. Nejvyšší státní zastupitelství prostřednictvím u něj působícího státního zástupce v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. k podanému dovolání poukázalo na shodnou obhajobu obviněného v předchozích fázích trestního řízení, s níž se soudy dostatečným způsobem vypořádaly (srov. strany 27 a 28 rozsudku soudu prvního stupně). Ztotožnil se se závěrem soudů, že obviněný jednal po předchozím uvážení, neboť poškozený byl usmrcován postupně, nikoliv jednorázovým aktem, což svědčí o pevném postupně realizovaném rozhodnutí při vyloučení nekontrolovaného afektu či náhlého hnutí mysli obviněného. Zvlášť surový způsob z provedení dokazování rovněž vyplýval, neboť s ohledem na způsob provedení činu není třeba, aby se všichni spolupachatelé podíleli na trestné činnosti stejnou měrou, neboť budou trestně odpovědní za týž následek podle pravidel spolupachatelství (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2012 sp. zn. 8 Tdo 1021/2014). Podstatným je závěr, že oba obvinění jednali jako spolupachatelé a s užitím mačety byli srozuměni nezávisle na tom, kdo ji jakou měrou použil.

11. K námitkám proti povaze uloženého trestu, které nekorespondují s uplatněným dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. státní zástupce poukázal na rozhodnutí č. 22/2003 Sb. rozh. tr., podle něhož výhrady obviněného nelze podřadit ani pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. ani pod žádný jiný dovolací důvod podle § 265b tr. ř.

12. Vzhledem k tomu, že z odůvodnění dotčených rozhodnutí nelze dovodit nesprávnou právní kvalifikaci ani existenci extrémního nesouladu mezi provedenými důkazy a učiněnými skutkovými zjištěními, když z nich naopak vyplývá, že soudy postupovaly v souladu s pravidly zakotvenými v § 2 odst. 5, 6 tr. ř., přičemž odůvodnění rozhodnutí splňují požadavky zakotvené v § 125 odst. 1 tr. ř. a § 134 odst. 2 tr. ř. a jsou přezkoumatelná, státní zástupce navrhl dovolání obviněného odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné a současně souhlasil, aby Nejvyšší soud učinil rozhodnutí za podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

IV. Přípustnost a další podmínky dovolání

13. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

14. Důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. dopadá na případy, kdy bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Podle obsahu podaného dovolání a též vzhledem k tomu, že odvolací soud napadený rozsudek ve smyslu § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal, je zřejmé, že obviněný použil uvedený dovolací důvod v jeho druhé alternativě, neboť současně v dovolání uvedl i důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

15. Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., je možné dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jeho prostřednictvím je možné namítat zásadně vady právní, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Pro jeho naplnění zásadně nepostačuje pouhý formální poukaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů, aniž by byly řádně vymezeny hmotněprávní vady v napadených rozhodnutích spatřované (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. II. ÚS 279/03).

16. Podkladem pro posouzení správnosti právních otázek ve smyslu uvedeného dovolacího důvodu je proto skutkový stav zjištěný soudy prvního, příp. druhého stupně [srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu např. ve věcech ze dne 9. 4. 2003, sp. zn. I. ÚS 412/02, ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. III. ÚS 732/02, ze dne 9. 12. 2003, sp. zn. II. ÚS 760/02, ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. III. ÚS 282/03 (U 23/31 SbNU 343), ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 449/03 (U 22/33 SbNU 445), aj.].

17. Z uvedeného vymezení je zřejmé, že na podkladě § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nelze zásadně přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedení dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci ustanovení procesních, nikoliv hmotněprávních. Za naplnění uvedeného důvodu není možné považovat ani takové výhrady, v nichž jsou tvrzeny pochybnosti o správnosti skutkových zjištění a s ohledem na obhajobu obviněného jinak hodnoceny důkazy již provedené, když na základě těchto skutkových vad je dovozováno, že obviněný se činu, jímž byl uznán vinným, nedopustil, protože uvedený dovolací důvod neumožňuje takové vady zaměřené proti nesprávnosti skutkových zjištění namítat.

18. Tato zásada je však limitována případy, kdy dovolatel namítá porušení práva na spravedlivý proces v oblasti dokazování, neboť v takovém případě je vždy povinností Nejvyššího soudu řádně zvážit a rozhodnout, zda dovolatelem uváděný důvod je či není dovolacím důvodem. Nejvyšší soud tak činí v zájmu zjištění, zda nedošlo k porušení práva na spravedlivý proces v oblasti dokazování, protože na základě článků 4, 90 a 95 Ústavy České republiky je vždy povinností Nejvyššího soudu řádně zvážit a rozhodnout, zda k takovému porušení skutečně došlo [srov. stanovisko Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14 (ST 38/72 SbNU 599), uveřejněné pod č. 40/2014 Sb.]. Tyto zásady plynou zejména ze stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14, vyhlášeno jako sdělení Ústavního soudu pod č. 40/2014 Sb., uveřejněno pod st. č. 38/14 ve sv. 72 Sb. nál. a usn. ÚS ČR).

19. Námitky vůči druhu a výměře uloženého trestu s výjimkou trestu odnětí svobody na doživotí nelze v dovolání úspěšně uplatnit prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., kromě případů, kdy výhrady proti němu lze považovat za „jiná nesprávná hmotněprávní posouzení“, mezi něž patří jiné vady tohoto výroku záležející v porušení hmotného práva, než jsou otázky druhu a výměry trestu, jako je např. pochybení soudu v právním závěru o tom, zda měl či neměl být uložen souhrnný trest nebo úhrnný trest, popř. společný trest za pokračování v trestném činu (srov. rozhodnutí č. 22/2003 Sb. rozh. tr.). Takovou vadou v hmotněprávním posouzení je i výhrada o porušení podmínek pro ukládání výjimečného trestu podle § 54 odst. 1, 2 tr. zákoníku (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2017, sp. zn. 8 Tdo 412/2017).

V. K námitkám obviněného

20. Podle obsahu podaného dovolání Nejvyšší soud shledal, že obviněný zaměřil své námitky proti výroku o vině, u něž vytýkal nesprávnost závěru o tom, že jednal s rozmyslem či po předchozím uvážení, tedy že nenaplnil uvedenou skutkovou podstatu zločinu vraždy podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku, a dále brojil proti okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 140 odst. 3 písm. i) tr. zákoníku, protože podle něj nebyl prokázán zvlášť surový způsob provedení jím spáchaného trestného činu. Dovolání obviněného směřovalo i proti výroku o

trestu, u něhož měl za to, že nebyly naplněny podmínky pro uložení výjimečného trestu ve smyslu § 54 odst. 1, 2 tr. zákoníku. Z tohoto obsahu dovolání, jež obviněný převážně zaměřil proti použité právní kvalifikaci, je zřejmé, že podmínky pro uplatnění důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. splnil, byť částečně je podložil i skutkovými výhradami.

21. Z uvedeného je zřejmé, že jde o argumenty korespondující s uplatněnými dovolacími důvody. Nejvyšší soud, když zjistil, že dovolání netrpí vadami, pro které by jej mohl podle § 265i odst. 1 tr. ř. odmítnout, v souladu s § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné a napadené rozhodnutí pro zjištěné vady nemohlo obstát.

22. Vzhledem k tomu, že výhrady skutkové povahy bezprostředně souvisí s namítanými právními vadami, Nejvyšší soud považoval za nezbytné nejprve vyjasnit, zda je procesní závěr soudů o tom, že skutek tak, jak byl popsán v rozsudku soudu prvního stupně, je podložen výsledky provedeního dokazování, zejména zda soudy je správně vyvodily především z výpovědi spoluobviněného A. K., již obviněný považoval za nevěrohodnou. Z tohoto důvodu Nejvyšší soud nejprve zkoumal (z hledisek spravedlivého procesu), zda skutkové závěry uvedené ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně mají oporu ve výsledcích provedeního dokazování, a zda byly soudem prvního stupně uváženy všechny rozhodné skutečnosti.

23. Jestliže obviněný v dovolání nesouhlasil s tím, jak soudy posuzovaly výpověď A. K., neboť ho považovaly za věrohodného, a své skutkové závěry vystavěly na jím uváděných skutečnostech, jde o obhajobu, která se neliší od výhrad uplatněných v odvolání, na něž soudy obou stupňů reagovaly a námitkami obviněného se zabývaly. Z obsahu přezkoumávaných rozhodnutí vyplývá, že soud prvního stupně provedl ve věci dokazování, které bylo možné za daných okolností zajistit. Prováděl jak důkazy svědčící ve prospěch obviněného, tak i v jeho neprospěch, a i když se opíral o výpověď spoluobviněného A. K., nejde o osamocený důkaz, protože ve věci byla provedena řada dalších důkazů, a proto soud vycházel i z výpovědi svědků A. D. A. D., D. D., J. G., AAAAA, poškozeného P. P., T. K., M. T. a dalších vyslechnutých osob. Kromě toho provedl důkaz protokoly o ohledání místa činu a odbornými expertizami stop zanechaných v nákladním automobilu Citroën Jumper RZ XY, na mačetě značky Fiskars, stříbrné lepicí pásce atd. Za podklad svého rozhodnutí bral i závěry vyplývající ze znaleckých posudků z oboru zdravotnictví odvětví psychologie, psychiatrie a soudní lékařství.

24. Způsob hodnocení provedených důkazů soud prvního stupně popsal v bodech 62. a 63. svého rozsudku, z jejichž obsahu je zřejmé, jakými úvahami se při hodnocení těchto důkazů řídil, a zejména vysvětlil, o které důkazy své zjištění opíral. Z uvedeného rozsahu posouzení jednotlivých důkazů, které jsou rozvedeny na stranách 7 až 24 rozsudku soudu prvního stupně, je patrné, že skutkové závěry jsou vystavěny na vzájemně se doplňujících a v zásadě si neodporujících důkazech. Výpověď obviněného A. K., jenž při hlavním líčení nevypovídal, avšak podrobně okolnosti celého případu popsal v přípravném řízení, soud prvního stupně posuzoval, a zkoumal, zda jím uváděné skutečnosti korespondují s dalšími ve věci zajištěnými a provedenými důkazy, s ohledem na něž věrohodnost této výpovědi posuzoval. Je zřejmé, že při hodnocení výpovědi obviněného A. K. v potřebné míře vyložil, proč jí uvěřil, zatímco verzi předkládanou obviněným T. P. nepovažoval za korespondující s důkazy ve věci provedenými. Soud vycházel z toho, že výpověď obviněného A. K. se shodovala s výpověďmi ve věci slyšených svědků a on sám nepopíral vlastní podíl na spáchaném činu. Učiněné skutkové závěry a provedené dokazování byly následně přezkoumány odvolacím soudem, který se s nimi ztotožnil (viz strana 3 usnesení odvolacího soudu). Soud prvního stupně se vypořádal i s výhradou obviněného o nevěrohodnosti výpovědi spolupachatele A. K., přičemž se stejnou pečlivostí hodnotil důkazy, jež vyznívaly ve prospěch dovolatele i v jeho neprospěch. Veškeré podstatné úvahy o hodnocení důkazů a výsledném skutkovém stavu soudy v napadených rozhodnutích také náležitě vysvětlily (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2002, sp. zn. IV. ÚS 154/02).

25. Uváží-li se způsob, jímž soud prvního stupně při hodnocení všech provedených důkazů postupoval, je zřejmé, že přihlédl ke konkrétním zvláštnostem projednávaného případu (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 3. 2011, sp. zn. IV. ÚS 3169/09) a dostatečně respektoval a dodržel povinnosti důkazní postup detailně popsat a přesvědčivě odůvodnit (viz např. nález Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2000, sp. zn. III. ÚS 463/2000). Nejednalo se sice výslovně o důkazní situaci, při níž existoval pouze jediný usvědčující důkaz, protože byť byla v této věci stěžejní výpověď spoluobviněného A. K., nebyla jediným důkazem, protože soudy provedly další důkazy, které dokreslovaly s okolnostmi, které z výpovědi tohoto spoluobviněného vyplynuly, a soudy je ověřovaly a vzájemně konfrontovaly (viz nález Ústavního soudu ze dne 17. června 2004, sp. zn. IV. ÚS 37/03, nález ze dne 22. 6. 2016, sp. zn. I. ÚS 520/16). Soudy měly na paměti, že z rámce dokazování vedeného v souladu s požadavky § 2 odst. 5 tr. ř. musejí vycházet i tehdy, je-li skutkový stav třeba zjišťovat toliko na základě důkazů nepřímých, jež nedokazují přímo vinu či nevinu určité osoby, ale dokazují skutečnost, z níž lze na vinu či nevinu takové osoby usuzovat. Trestní řád neobsahuje žádná pravidla, pokud jde o míru a hodnotu důkazů k prokázání určité skutečnosti. Odůvodnění rozhodnutí opřené o skutkový stav zjištěný na základě řetězce navzájem si neodporujících nepřímých důkazů nelze *a priori* považovat za méně přesvědčivé než takové, které by vyplývalo z přímých důkazů, a to ani

tehdy, bylo-li možno dokazování doplnit ještě o další nepřímé důkazy (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 7. 2013, sp. zn. IV. ÚS 2228/12).

26. Ze všech rozvedených důvodů Nejvyšší soud neshledal v postupu soudů nižších stupňů žádné podstatné nedostatky ani vady, které by svědčily o nedodržení zásad vztahujících se k řádnému objasnění věci bez důvodných pochybností, neboť veškeré důkazní prostředky soud prvního stupně prováděl s nezbytnou pečlivostí. Nejednalo se v této věci o libovůli či snahu vyhnout se plnění uložených povinností ve vztahu k rozsahu a způsobu provedení dokazování, a proto v projednávané věci nejde o tzv. deformaci důkazů, tj. vyvozování skutkových zjištění, která v žádném smyslu nevyplývají z provedení dokazování [srov. náleží Ústavního soudu ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. IV. ÚS 1235/09 (N 144/58 SbNU 207), či ze dne 4. 6. 1998, sp. zn. III. ÚS 398/97 (N 64/11 SbNU 125)]. Právo na spravedlivý proces, jehož se obviněný dovoláním domáhal, nebylo porušeno, a to i s důrazem na to, že toto právo nezaručuje jednotlivci přímo nárok na rozhodnutí odpovídající jeho názoru, ale na spravedlivé soudní řízení, čemuž soudy v posuzované věci dostaly (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 1. 2013, sp. zn. II. ÚS 2800/11, ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. II. ÚS 1067/10, či ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. IV. ÚS 1326/13, aj.).

27. Nejvyšší soud tímto způsobem ověřil, že při zjišťování skutkového stavu nebylo porušeno právo dovolatele na spravedlivý proces, a proto bylo možné na podkladě učiněných skutkových zjištění posuzovat důvodnost právních námitek, které obviněný v dovolání uplatnil proti použité právní kvalifikaci zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. i), j) tr. zákoníku.

VI. K námitkám proti právní kvalifikaci

28. Podle obsahu podaného dovolání Nejvyšší soud shledal, že obviněný nedostatky v právním posouzení jemu za vinu kladeného zločinu podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. i), j) tr. zákoníku spatřoval v nenaplnění znaku předchozího uvážení či rozmyslu ve smyslu § 140 odst. 2 tr. zákoníku, neboť tvrdil, že jednal ze strachu, že ho poškozený udá za dříve dokonáný trestný čin, což vedlo k jeho zkratovitému jednání, dále vytýkal nesprávné posouzení zavinění a brojil proti okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 140 odst. 3 písm. i) tr. zákoníku. Dovolání obviněný zaměřil i proti výroku o uložení výjimečného trestu podle § 54 odst. 2 tr. zákoníku. Tyto výhrady jsou v souladu s důvodem dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a proto Nejvyšší posuzoval jejich důvodnost.

a) k úmyslnému usmrcení podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku

29. Pokud se obviněný zaměřil proti závěru soudů, že se činu dopustil podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku tím, že poškozeného J. M. usmrtil s rozmyslem, tato výhrada není zcela v souladu s tím, jak soudy rozhodly, protože podle tzv. právní věty soud prvního stupně v rozsudku uvedl, že obviněný „jiného úmyslně usmrtil po předchozím uvážení...“ Obviněný své argumenty založil na tvrzení, že jednal při usmrcení poškozeného v afektu umocněném předchozím osobním konfliktem s poškozeným J. M., který vyplýval z neshod při opravě automobilu Audi pro svědka A. D., na němž poškozený nepracoval ani nevracel peníze, které byly na opravu auta poskytnuty jako záloha, a proto je A. D. požadoval po obviněném, který mu sdělil, že peníze sežene, a poté si s poškozeným vše sám vyřídí. To vyústilo v popsany skutkový děj a následnou vraždu poškozeného.

30. Soud prvního stupně k právní kvalifikaci podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku uvedl, že v přezkoumávané věci šlo o situaci, kdy pachatelé před provedením trestného činu zvážili rozhodující okolnosti jeho průběhu, včetně zvolení místa, doby spáchání, použití zbraně či jiného prostředku vhodného pro usmrcení jiného s cílem, aby došlo k jeho úspěšnému dokonání a vyloučení možné obrany oběti. Obvinění jednali na základě rámcového vymezení rozhodných skutečností o provedení činu, když úmysl usmrtit pojali nejpozději poté, co hovořili se svědkem A. D. Aby poškozeného mohli usmrtit, odvezli ho na odlehlé místo, vytáhli z automobilu, a poté se střídali v jeho mlácení baseballovou pálkou a v dalších aktivitách s cílem ho usmrtit. Toto chování posoudil jako předchozí uvážení, protože obvinění postupovali s určitým cílem a jednali s uvážením všech rozhodných skutečností (viz bod 69. rozsudku soudu prvního stupně).

31. Nejvyšší soud se s uvedenými závěry ztotožnil a na jejich doplnění uvádí, že v případech usmrcení s rozmyslem nebo po předchozím uvážení (tzv. premeditace v širším smyslu) se nejedná o zvláštní druhy úmyslu, ale jen o pojmy vymezující zvláštní kvalifikační okolnost v případech úmyslného usmrcení [srov. i dikci přitěžující okolnosti v § 42 písm. a) tr. zákoníku], přičemž jde o kombinaci dvou odlišných, byť kauzálně spojených složek, úvahy pachatele a z ní vzešlého úmyslu. Premeditace je uvážený myšlenkový proces pachatele, jde o jeho vědomou psychickou aktivitu, při které se snaží vypořádat s různými možnostmi a variantami, jež vědomě porovnává a hodnotí z hlediska svého budoucího jednání, kdy podstatou a smyslem je volba mezi různými variantami a možnostmi spáchání trestného činu vraždy (k tomu srov. HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1. vydání. Praha: Portál, 2000, s. 245).

32. Trestní zákoník upravuje tzv. premeditaci v širším smyslu (lat. *praemeditatio*) ve dvou formách, a to ve formě tzv. rozmyslu (reflexe) a ve formě předchozího uvážení (premeditace v užším smyslu). V obou případech úmyslného usmrcení s rozmyslem nebo po předchozím uvážení však musí pachatel alespoň vědět, že svým jednáním směřuje k usmrcení jiného, a s takovým následkem musí být přinejmenším srozuměn (eventuální úmysl), byť rozmyšlení nebo předchozí uvážení bude zpravidla předcházet přímému úmyslu, kdy pachatel smrtelný následek chce (srov. § 15 tr. zákoníku). Z toho vyplývá, že na premeditaci je třeba hledět jako na okolnost, jež přistupuje k úmyslu a kvalifikuje tento druh zavinění jako závažnější, neboť pachatel vraždy má nad svým jednáním vyšší míru racionální kontroly, kdy na svém záměru zavraždit setrval, a to i přes momenty jej od tohoto záměru odrazující. Čin takového pachatele je závažnější (společensky škodlivější), neboť jeho rozhodnutí k úmyslnému usmrcení jiného vzniklo na základě zralejší rozumové úvahy (srov. *Hořák, J. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 55*). Premeditace není species úmyslu, ale charakterizuje proces rozhodování pachatele zvláštní kvality, ve smyslu rozmyslu nebo zvláštního uvážení, v němž má úmyslné zavinění, jako určitý psychický vztah, svůj počátek. Ač je mezi kvalifikovaným uvážením pachatele a volní složkou úmyslu blízký vztah, zůstává premeditace, na rozdíl od úmyslu, mimo vlastní skutkovou podstatu úmyslného usmrcení. Z toho vyplývá, že premeditace jako zvláštní okolnost může zjevně přistupovat nejen k úmyslu přímému, ale i k úmyslu eventuálnímu (nepřímému), neboť vůle pachatele spáchat trestný čin vraždy, která z procesu premeditace vzešla, nemusí být nutně v podobě chtění či zamířena na výsledek nebo být provázena jistotou, že pachatel svým jednáním takový výsledek (následek) způsobí. Tato vůle může mít jak podobu chtění smrti oběti [§ 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku], tak i formu srozumění s její smrtí [§ 15 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zákoníku], což výslovně zdůrazňuje i důvodová zpráva k trestnímu zákoníku, byť rozmyšlení nebo předchozí uvážení bude zpravidla předcházet přímému úmyslu, kdy pachatel smrtelný následek chce [srov. *HOŘÁK, J. Předem uvážená vražda a vražda spáchaná s rozmyslem (část I.). K výkladu ustanovení § 140 odst. 2 trestního zákoníku. Trestní právo, 2009, č. 9, s. 23 až 24; podrobně též ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1467 až 1468*].

33. Vzhledem k tomu, že soudy dospěly k závěru, že obviněný jednal po předchozím uvážení, o něj, na rozdíl od rozmyslu, jde v situaci, kdy pachatel si předem, tj. před spácháním činu, zváží rozhodující okolnosti provedení činu, včetně zvolení místa a doby spáchání, použití zbraně či jiného prostředku vhodného pro usmrcení jiného s cílem, aby došlo k jeho úspěšnému provedení a co největšímu možnému vyloučení úspěšné obrany oběti apod., tedy jinými slovy si čin z hlediska jeho provedení tzv. naplánuje. Není však třeba, aby takový plán byl promyšlen do nejmenších podrobností, ale postačí rámcové vymezení rozhodných skutečností provedení činu v představě pachatele, které pak může být při jeho vlastním provedení doplňováno či měněno vzhledem ke konkrétním okolnostem případu a vývoji situace. Předchozí uvážení se vztahuje nejen na samotné rozhodnutí, při kterém pachatel předem zvažuje všechny okolnosti svědčící pro úmyslné usmrcení, tak i proti němu, ale zahrnuje i volbu vhodných prostředků pro uskutečnění způsobu provedení usmrcení jiného, přičemž z hlediska časového je zde určitý odstup od vlastního způsobu spáchání trestného činu vraždy, neboť jde ve své podstatě o naplánování provedení takového činu. Na druhé straně není vyžadována nějaká zvláštní rafinovanost, detailní promyšlení celé situace, rozplánování jednotlivých fází útoku ani zvážení všech v úvahu přicházejících okolností, neboť postačí i naplánování v podstatě „primitivní“ v závislosti na rozumové úrovni pachatele, kdy takový pachatel předem zvážil podstatné okolnosti pro provedení činu. Není rozhodné, zda vlastní naplánování proběhlo v takovém rozsahu, který zajišťuje úspěšné usmrcení jiného, popř. zda jednání pachatele dospělo alespoň do stadia pokusu, neboť trestná je i příprava předem uvážené vraždy (§ 20 odst. 1 a § 140 odst. 4 tr. zákoníku), která zde zpravidla bývá i dobře rozlišitelná. (srov. *ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1467 až 1468*).

34. Nejvyšší soud na podkladě těchto obecných zásad a učiněných skutkových zjištění, jak je popsal soud prvního stupně, nepřisvědčil námitce obviněného, že by jednal v afektu vyvolaném z obavy z prozrazení fyzického útoku na poškozeného, protože tato jeho obhajoba byla vyvrácena výsledky provedeného dokazování. Nesvědčí pro ni ani to, že afekt představuje porušení duševní rovnováhy, jež může být normálně probíhající nebo patologické jako duševní porucha (patologický afekt a patologická nálada), pro nějž je zpravidla charakteristické krátkodobé trvání a přechodný charakter, avšak existují i afektivní napětí či reakce, které mohou trvat značně dlouhou dobu (tzv. protrahovaný, kumulovaný nebo chronický afekt). Pro afekt je charakteristické zúžení vědomí a snížení racionální kontroly (srov. *RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. Psychiatrie. 1. vydání. Praha: Galén, 2001, s. 130*). Afektem (z lat. *afficere* – působit) rozumíme silný, bouřlivě a krátce probíhající citový stav (např. hněv, zděšení, radost, nadšení), zpravidla provázený vegetativními reakcemi (zrudnutí, zblednutí, změna rytmu dechu, pocení, bušení srdce atd.), mimickými projevy či zvláštnostmi hlasového projevu a gestikulací (viz např. *HARTL, P., HARTLOVÁ, H.: Psychologický slovník. 1. vydání. Praha: Portál, 2000, s. 19*). Afekt není volní psychickou aktivitou subjektu, ale druhem prožívání, k němuž v psychice dochází na základě určitého vnějšího nebo vnitřního podnětu. Takovým podnětem bývá neočekávaná situace, spojená se ztrátou nebo ziskem něčeho významného, nebo situace pro člověka důležitá (např. ohrožení určitých cílů, hodnot, zájmů). Afekt může mít ladění pozitivní (nadšení, radost), ale z hlediska trestního práva mají význam především negativní afekty zlobné a afekty strachu (*GILLNEROVÁ, I. a kol. Slovník základních psychologických pojmů. Praha: Fortuna, 2000, s. 7*). Jestliže se obviněný po prvním útoku na poškozeného choval způsobem, jenž je popsán především ve výpovědi obviněného A. K., či jak vyplynulo z

výpovědi svědků A. D., AAAAA a M. T., nebylo možné v jeho činu shledávat zúžené vědomí ani snížení racionální kontroly, ale naopak, jak již bylo rozvedeno výše, předem zcela uvážený čin. Protože si obviněný čin předem zvážil a stanovil. Co udělá, jaké nástroje k tomu bude potřebovat, a pro svůj záměr si je opatřil a použil jako zbraně, a ve zvolený okamžik se spolupachatelem A. K. na poškozeného brutálně zaútočili, zcela zjevně svůj plán realizovali tím způsobem, o němž se domnívali, že povede k zamýšlenému cíli. Toto jednání rozhodně nemělo povahu „silného, bouřlivého a krátce probíhající citového stavu, jímž se projevuje afekt.

35. K uvedenému je vhodné dodat, že podle závěrů znalců z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a odvětví psychiatrie, specializace klinická psychologie (č. l. 1118 až 1138 a 1139 až 1159) motivace obviněného k vraždě sice vycházela z nevyřízeného problému mezi ním a poškozeným, avšak v době jejího spáchání dostatečně reálně a cíleně uvažoval pro to, aby zvážil situaci a k tomu přizpůsobil své konání. Z výpovědi obou obviněných vyplývá, že v průběhu páchaní skutku postupovali systematicky, měli předem připravené nástroje, jimiž obviněného usmrtili (srov. body 5., 8. a 10. rozsudku soudu prvního stupně), měli k dispozici i lepicí pásku a provazy, jimiž poškozeného v autě spoutali. S vozidlem jej odvezli na odlehlé místo, kde jej brutálně zbili a zavraždili. Pokud šlo o předchozí konflikt mezi poškozeným a obviněným T. P., neměla tato skutečnost zásadní význam pro usmrcení poškozeného, protože ta byla jen záminkou pro likvidaci poškozeného, což vyplynulo i z reakce svědka A. D., jenž na spoutaného a již zčásti zbitého poškozeného, jehož mu obvinění přivezli, reagoval bez zájmu s tím, aby ho případně i pustili.

36. Podstatné bylo, že obvinění poté s poškozeným zcela podle své vůle odjeli na odlehlé místo, kde ho začali ve stavu, když byl značně motoricky i silově oslabený a svázaný a s lepicí páskou přes ústa, bít baseballovou pálkou a v bití nepřestávali, ani když již nevykazoval známky života. K tomuto útoku použili nejen baseballovou pátku, ale i mačetu, která sloužila jako pojistka pro dokonání trestného činu vraždy. Je tedy zřejmé, že i volba použitých zbraní a předmětů svědčí o předchozím uvážení směřujícím k zamýšlenému následku (srov. body 37. a 38. rozsudku).

37. Nejvyšší soud, na základě všech uvedených zjištění i vlastních úvah výhrady obviněného, že nejednal s rozmyslem ani po předchozím uvážení, neshledal důvodnými, a naopak považoval za správné, že jej soudy uznaly vinným zločinem vraždy ve smyslu § 140 odst. 2 tr. zákoníku.

b) k míře zavinění dovolatele

38. Obviněný soudům vytýkal nesprávnost závěrů o míře zavinění obou obviněných v průběhu trestného jednání. Přestože obviněný výhrady k tomuto závěru podložil především nedostatky vyplývajícími z vadného hodnocení důkazů, neboť poukazoval zejména na chybné posouzení výpovědi obviněného A. K., jemuž soud neopodstatněně uvěřil a na jeho tvrzení založil závěr o tom, jaká byla účast obou pachatelů na usmrcování poškozeného, je třeba poukázat na závěry, které Nejvyšší soud učinil v bodě 24. tohoto rozhodnutí, kde vysvětlil, že způsob hodnocení provedených důkazů nevykazuje žádné vady. Proto lze pouze pro úplnost uvést, že skutkové závěry, k nimž soudy dospěly i ohledně okolností, za nichž spolupachatelé realizovali své vražedné jednání, byly objasněny v souladu se všemi procesními pravidly. Nejvyšší soud však pro úplnost v této části svého rozhodnutí zdůrazňuje, že na základě skutkových zjištění, jak jsou v rozsudku soudu prvního stupně popsána, je dostatečný podklad pro závěr i o zavinění obviněného T. P. i o jeho podílu a míře účasti na celém společném jednání posouzeném jako zločin vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. i), j) tr. zákoníku.

39. Obviněný se nespokojil s tím, že je mu přičítáno veškeré zjištěné jednání, zejména jednotlivé útoky, které byly proti tělu poškozeného vedené. Je vhodné zmínit, že byť výslovně nebylo zdůrazněno, že obvinění jednali jako spolupachatelé ve smyslu § 23 tr. zákoníku, neboť taková výslovná formulace není nezbytná, ze všech zjištění vyplývá, že šlo o úmyslné společné jednání dvou osob, kdy každá odpovídá za čin jako by ho spáchala sama. Dodat lze podle závěru odvolacího soudu, že žádný z obviněných nebyl vůči druhému v podřízeném postavení, naopak to byl obviněný T. P., jenž měl rozhodující vliv a byl i agresivnější než obviněný A. K., zásadně se však oba obvinění na smrtícím jednání podíleli stejnou měrou tím, že se v útocích střídali (viz strana 4 usnesení odvolacího soudu).

40. Tyto závěry plně korespondují s vymezením spolupachatelství ve smyslu § 23 tr. zákoníku, neboť šlo o společné jednání spolupachatelů, kteří měli společný úmysl směřující k dokonání činu. Záměrem obou obviněných bylo poškozeného zlikvidovat a odstranit, čehož také společným jednáním docílili. V přezkoumávané věci každý ze spolupachatelů uskutečnil svým jednáním všechny znaky skutkové podstaty trestného činu a jejich činnosti směřovaly k přímému vykonání trestného činu a ve svém celku tvoří jeho skutkovou podstatu (srov. č. 36/1973 Sb. rozh. tr. a č. 15/1967 Sb. rozh. tr.).

41. V daném případě je z popsaných skutkových okolností dostatečně objasněn i úmysl obviněného, jenž byl soudy shledán ve formě přímého úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku (viz bod 68. rozsudku soudu prvního stupně). K tomuto správnému právnímu závěru postačí ve stručnosti uvést, že po subjektivní stránce je dán úmysl obou spolupachatelů zahrnující jak jejich společné jednání, tak sledování společného cíle (porušení nebo ohrožení

zájmu chráněného trestním zákonem). Každý z nich si byl vědom, že jeho chování směřovalo ke spáchání trestného činu společným jednáním, a smrt poškozeného zde byla jejich společným cílem. Společenská škodlivost spolupachatelství zde zahrnuje vedle společného jednání také skutečnost, že spolupachatelé jsou vědomím společné trestné činnosti navzájem posilováni při jejím páchání.

42. Z hlediska trestní odpovědnosti ve smyslu § 23 tr. zákoníku se každému ze spolupachatelů přičítá celý rozsah spáchaného činu včetně celého následku, resp. účinku (celá škoda, celé zranění poškozeného apod.), tedy oba spolupachatelé odpovídají za celý následek, resp. účinek jejich společného jednání bez ohledu na to, jaké konkrétní dílčí zranění bylo způsobeno konkrétním dílčím útokem toho kterého spolupachatele, a také bez ohledu na okolnost, že byl rozdíl v intenzitě jednání jednotlivých spolupachatelů (srov. č. 41/1993 Sb. rozh. tr.; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2014, sp. zn. 8 Tdo 1021/2014 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 5. 2014, sp. zn. 5 Tdo 397/2014).

c) k zvlášť přitěžující okolnosti podle § 140 odst. 3 písm. i) tr. zákoníku

43. Na uvedené závěry lze navázat v souvislosti s obviněným vznesenou námitkou směřující proti závěru o naplnění okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 140 odst. 3 písm. i) tr. zákoníku, vůči níž brojil tvrzením, že za tento škodlivý následek nenese odpovědnost, protože na poškozeného neútočil tak, aby se mohlo jednat o zvlášť surový způsob dokonání, když nebylo prokázáno, kdo užil mačetu, a smrt poškozeného byla způsobena v důsledku tupých ran, tedy baseballovou pálkou.

44. S ohledem na tyto námitky obviněného T. P. je třeba též zdůraznit, že při spáchání trestného činu za podmínek spolupachatelství je třeba odpovědnost ve vztahu k okolnostem podmiňujícím použití vyšší trestní sazby nebo k okolnostem přitěžujícím posoudit u každého ze spolupachatelů samostatně a individuálně v závislosti na jeho zavinění (§ 17 a § 39 odst. 5 tr. zákoníku). Sama okolnost, že úmyslný útok na zájem chráněný trestním zákonem byl spáchán ve spolupachatelství, neodůvodňuje ještě závěr, že všichni spolupachatelé odpovídají i za těžší následek, popř. za jinou okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby. (srov. č. rozhodnutí 20/1970, přadně č. 4532/1932-II. a č. 5536/1936 Sb. rozh. tr.). Spolupachatelé se těžší následek způsobený úmyslně druhým spolupachatelem přičítá i tehdy, jestliže jej sám zavinil jen z nedbalosti [§ 17 písm. a) tr. zákoníku], ledaže by zákon vyžadoval zavinění úmyslné (srov. č. rozhodnutí 49/1971 Sb. rozh. tr., též ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I.* § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 331 až 332).

45. Na základě těchto zásad je třeba v posuzované věci poukázat na to, že ve vztahu k těžšímu následku v podobě zvlášť surového způsobu provedení činu není rozhodná skutečnost, že se nepodařilo spočítat, kolik který ze spolupachatelů poškozenému zasadil ran, protože pro výsledný závěr o zvlášť surovém způsobu provedení není jejich součet podstatný. Podle výše uvedených kritérií je nutné vycházet z toho, že oba obvinění se v brutálních útocích na fyzickou integritu poškozeného podíleli, užívali nástroje, a oba jej ubíjeli zcela devastujícím způsobem. V té souvislosti lze odkázat na rozsudek soudu prvního stupně, jenž v bodě 70. zdůraznil i vlastní zapojení obviněného T. P., který se aktivně účastnil spáchání zločinu zvlášť surovým způsobem, protože i on útočil na poškozeného s extrémně vysokou mírou brutality, která se podstatně vymyká z běžného rámce obvyklého u většiny trestných činů tohoto druhu, a to i s ohledem na užití většího počtu nástrojů. Jednalo se o ubíjení oběti projevující se značnou devastací těla poškozeného. Útok trval delší dobu, opakoval se na různých místech, poškozenému byla způsobena mnohočetná zranění, vyznačoval se lhostejností obou obviněných k poškozenému. Obviněnému T. P. tak je třeba přičítat i to, že rány byly provázeny vitální reakcí, neboť byly zasazeny poškozenému za živa. V mlácení poškozeného baseballovou pálkou se obvinění střídali (srov. strana 26 a 31 rozsudku soudu prvního stupně).

46. Na základě těchto skutečností Nejvyšší soud shledal, že obviněný T. P. byl zcela opodstatněně shledán vinným i podle odstavce 3 písm. i) § 140 tr. zákoníku, protože se činu dopustil zvlášť surovým způsobem, neboť vražedný útok provedl s extrémní mírou brutality, která není běžným způsobem provedení vraždy (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. 8 Tdo 462/2014), mechanismu s usmrcování byl vysoce surový s ohledem na použité násilí z hlediska vnějšího dopadu činu na poškozeného (srov. rozhodnutí č. 10/2016 Sb. rozh. tr.).

47. Nejvyšší soud k námitkám obviněného směřujícím proti výroku o vině zaměřeným pouze proti zločinu vraždy, považuje za nutné shrnout, že ze všech shora uvedených skutečností a právních úvah je zřejmé, že výhrady obviněného proti výroku o vině nejsou důvodné, protože soudy správně posoudily všechny rozhodné okolnosti vztahující se k závěru, že obviněný naplnil po všech stránkách znaky zločinu vraždy podle § 140 odst. 2 odst. 3 písm. i), j) tr. zákoníku, a tímto zločinem jej v souladu se zákonem uznaly vinným.

VII. K námitce proti výjimečnému trestu

48. Obviněný v dovolání prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. brojil proti uložení

výjimečného trestu odnětí svobody v trvání dvaceti tří let s tvrzením, že pro jeho uložení nebyly splněny podmínky podle § 54 odst. 2 tr. zákoníku, a to jednak proto, že u něj nebyla dána se zřetelem na jeho námitky proti výroku o vině vysoká závažnost tohoto zvláště závažného zločinu a že u něj nebyla naplněna podmínka obzvláště ztížené nápravy. K té uvedl, že ze znaleckých posudků z odvětví psychologie a psychiatrie vyplývá, že vzhledem k věku jeho vývoj ještě nebyl ukončen a jeho osobnost není pevně zformulována, tedy je u něho teoretická možnost resocializace a že s ohledem na jeho průměrnou inteligenci znalci nevyklučují ovlivnění jeho osobnosti pozitivním směrem.

49. Nejvyšší soud k obsahu uvedené námitky zkoumal, zda soudy vzaly důsledně do úvahy všechna kritéria stanovená zákonem v ustanovení § 54 odst. 2 tr. zákoníku pro ukládání výjimečného trestu. Z rozsudku soudu prvního stupně zjistil, že vycházel pro své úvahy z toho, že obviněný zavraždil osobu, kterou znal, a jednalo se o zvláště surový způsob provedení činu, který významně přesahuje hranice zvláštní surovosti. Pro posouzení osobnosti obviněného ve směru jeho resocializace vycházel ze znaleckých posudků z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a zdravotnictví, odvětví psychiatrie, specializace klinická psychologie. Podle nich shledal, že u obviněného T. P. je resocializační potenciál výrazně snížen, i když nelze vyloučit, alespoň teoreticky, jisté povahové změny dané osobnostním vyžíváním, ovšem možnost resocializace bude stěžovat dosavadní osobnostní formát obviněného. Soud dospěl k závěru, že u obviněného by trest kratšího trvání nemohl splnit účel, a to zejména ve směru jeho resocializace a ochrany společnosti. Za významnou považoval poruchu osobnosti, která je pravděpodobně již neměnná, byť v teoretické rovině nelze změnu vyloučit. Protože obviněný je obtížně resocializovatelný, měl soud za to, že byly naplněny podmínky pro uložení výjimečného trestu odnětí svobody podle § 54 odst. 2 tr. zákoníku nad dvacet až do třiceti let (viz body 86. až 89. rozsudku soudu prvního stupně). Odvolací soud tyto závěry plně akceptoval (viz strana 4 přezkoumávaného usnesení).

50. Nejvyšší soud s ohledem na námitky obviněného uváděné v dovolání shledal, že soudy sice správně shledaly, že v daném případě jsou splněny podmínky pro uložení výjimečného trestu ve smyslu § 54 odst. 2 tr. zákoníku, avšak k tomuto závěru dospěl na základě odlišného hlediska, než které braly do úvahy oba soudy, protože podle výsledků provedeného dokazování není zcela zřejmé, že by u obviněného T. P. byla splněna bez pochybností podmínka ztížené nápravy pachatele. V té souvislosti je třeba vytknout odvolacímu soudu nedůslednost při posuzování obdobné námitky obviněného, s níž se vypořádal jen zcela povrchním a nedostatečným způsobem. Nejvyšší soud však s důrazem na význam právní moci rozhodnutí a zájem na nenarušování již vykonávaného rozhodnutí, podrobil uvedené námitky vlastnímu přezkumu a na základě obsahu spisu a v něm obsažených podkladů, se zřetelem na důkazy, které soudy provedly a vyhodnotily, na podkladě stejných důkazních prostředků posuzoval naplnění okolností významných z hledisek stanovených zákonem.

51. Podle § 54 odst. 1, 2 tr. zákoníku se výjimečným trestem rozumí mimo trestu na doživotí i trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let. Výjimečný trest může být uložen jen za zvláště závažný zločin, u něhož to trestní zákon dovoluje. Trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let může soud uložit pouze tehdy, jestliže závažnost zvláště závažného zločinu je velmi vysoká nebo možnost nápravy pachatele je obzvláště ztížena. Uložení výjimečného trestu tedy dopadá na případy nejzávažnějších trestných činů spáchaných určitými pachateli s výraznějšími negativními osobnostními rysy, kdy k nápravě pachatele nebo k ochraně společnosti nepostačuje ani obecná horní hranice trestu odnětí svobody v trvání dvaceti let. (srov. přiměřeně ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 731 až 744).

52. Výjimečný trest v podobě trestu odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let může být uložen, je-li závažnost spáchaného zvláště závažného zločinu velmi vysoká nebo možnost nápravy pachatele je obzvláště ztížena. Jde o alternativní podmínky, u nichž stačí splnění alespoň jedné z nich. Kromě toho musí být zároveň splněny obecné podmínky uvedené v § 54 odst. 1 větě druhé tr. zákoníku, tedy že jde o takový zvláště závažný zločin (§ 14 odst. 3 tr. zákoníku), u kterého trestní zákoník ve zvláštní části výslovně dovoluje uložení výjimečného trestu, kdy lze poznamenat, že trestný čin vraždy podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku mezi tyto trestné činy patří.

53. Z uvedeného je tedy pro projednávanou věc podstatné, že podmínky pro uložení výjimečného trestu podle § 54 odst. 2 tr. zákoníku jsou vymezeny tak, že postačí splnění alespoň jedné (kterékoli) z nich, tedy buď skutečnost, že závažnost zvláště závažného zločinu je velmi vysoká, nebo je obzvláště ztížena možnost nápravy pachatele.

54. Pokud soudy dospěly k závěru, že je u obviněného T. P. naplněna podmínka obzvláště ztížené možnosti nápravy, nerespektovaly, že závěr o obzvláště ztížených možnostech nápravy pachatele musí být založen na komplexním zhodnocení osobnosti pachatele a musí vyplývat zejména z jeho chování v minulosti a z jeho současných osobnostních charakteristik. O takovém předchozím negativním chování pachatele má svědčit především skutečnost, že již v minulosti spáchal ve více případech zločiny, resp. jim odpovídající trestné činy (zejména zvláště závažné) a ani opakovaně i ty nejdůležitější prostředky působení nevedly k tomu, aby nespáchal zvláště závažný zločin, za nějž lze uložit výjimečný trest v podobě trestu odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let, což se jeví jako projev pachatelova zatvrzelého nerespektování základních společenských norem a hodnot. Obzvláště ztížená

možnost nápravy pachatele může vyplývat i z jeho jiného závažného protispolečenského jednání v minulosti. Patrně by však nestačilo vyvozovat obzvláště ztížené možnosti nápravy pachatele jenom z toho, že nyní spáchal zvlášť závažný zločin, za který lze uložit výjimečný trest, nebo že byl v minulosti již jakkoli soudně trestán apod. Aktuální stav pachatelovy osobnosti pak bude odůvodňovat zmíněný závěr tehdy, dává-li najevo pohrdání základními společenskými hodnotami (např. zcela lhostejným postojem k cizímu životu, ke způsobenému zvlášť závažnému následku), projevuje-li neochotu přizpůsobit se jakýmkoli společenským konvencím, není-li ochoten zbavit se škodlivých návyků, které ho vedly ke spáchání zvlášť závažného zločinu, není-li možné dlouhodobě změnit jeho negativní sociální vazby apod. Při hodnocení možnosti nápravy pachatele se přiměřeně uplatní i obecná východiska podle § 39 odst. 1 tr. zákoníku týkající se osoby pachatele [srov. přiměřeně ŠAMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. Komentář. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 736 až 738].

55. Posoudí-li se důvody, pro které soud prvního stupně spatřoval uvedenou podmínku o obzvláště ztížených možnostech nápravy obviněného T. P. za naplněnou, odkázal v bodě 89. svého rozsudku pouze na přitěžující a polehčující okolnosti, jež zmínil v bodě 88. V nich jako polehčující okolnost uvedl věk obviněného, tedy to, že se činu dopustil v 19 letech, což je věk blízký věku mladistvých. Obviněnému nepřiznal jako polehčující okolnost bezúhonnost, i přesto, že nebyl dosud trestán, s tím, že trestní řízení proti němu vedená byla ukončena pro neúčelnost. Pokud obviněný projevil lítost, označil tento jeho postoj pouze za její verbalizaci, a to s odkazem na jeho jednání při činu a bezprostředně po něm. Podle soudu obviněnému nepolehčovalo ani to, že se částečně doznal a při rekonstrukci činu s orgány činnými v trestním řízení spolupracoval. Jako přitěžující okolnosti rozvedl skutečnosti, za nichž došlo ke spáchání činu. Pokud soud prvního stupně uvažoval o podmínce obzvláště ztížené možnosti nápravy, není zřejmé, že ta z těchto popsanych polehčujících a přitěžujících okolností vyplývá, protože v bodě 89. soud prvního stupně poukázal pouze na znalecké posudky z odvětví psychiatrie a psychologie, podle nichž je obviněný v důsledku poruchy osobnosti, která je neměnná, byť v teoretické rovině nelze změnu vyloučit, nebezpečný a obtížně resocializovatelný.

56. Tyto úvahy soudů nejsou zcela dostatečné, protože nezahrnují všechna učiněná zjištění a nezohledňují všechna kritéria, která je nezbytné brát při ukládání výjimečného trestu u alternativy obzvláště ztížené možnosti nápravy pachatele do úvahy. Nepostačuje, že soud prvního stupně na některé z nich poukázal, pokud je nepromítl do souhrnu toho, co ho k uložení tohoto výjimečného trestu vedlo. Rozhodné totiž je, že obviněný se činu dopustil ve věku 19. let, což je věk blízký věku mladistvých, uvedenou okolnost soud sice uvedl, ale bez toho, aby své úvahy pro závěr o obzvláště ztížené možnosti nápravy u obviněného na tuto skutečnost zaměřil. Nepromítl tedy do svého závěru, že proces dospívání u devatenáctileté osoby ještě nebyl ukončen, že jde o proces značně individuální a je závislý i na jeho duševní a mravní vyspělosti i stupni socializace. Pro závěr o tom, zda a jak se bude vývoj takové osoby do budoucna vyvíjet, má podstatný význam, že jeho osobnost ještě není zcela vyvinuta. Právě tato skutečnost plyne i ze znaleckých posudků. Podle znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie MUDr. Michala Hesslera je obviněný jedincem s disharmonickým vývojem osobnosti směřujícím do podoby smíšené poruchy osobnosti, což však mělo pouze zanedbatelný vliv na jeho jednání. Znalkyně PhDr. Štěpánka Tůmová vysvětlila, že se jedná o autoritativního, nevyzrálého a nestálého jedince, který je afektivní a jeho schopnost sociálního kontaktu je poruchová. Rovněž je u něj zvýšená míra agresivity. Vzhledem k nízkému věku není jeho vývoj ještě ukončen, a proto nelze vyloučit, alespoň teoreticky, jisté povahové změny dané osobnostním vyžíváním. Svě úvahy k této otázce znalkyně doplnila při hlavním líčení, kde rozvedla zejména možnosti vývojových změn s tím, že nelze vyloučit, že by mohlo dojít k jejich ovlivnění pozitivním směrem.

57. Nejvyšší soud tyto závěry považuje za důležité, protože s ohledem na ně a byť i jen na teoretickou možnost pozitivního vývoje osobnosti obviněného není závěr o obzvláště ztížené možnosti nápravy ve smyslu § 54 odst. 2 tr. zákona doložen jistými a určitými skutečnostmi. K této nepřesvědčivosti přispívá i to, že soud v dané souvislosti nebral do úvahy, že obviněný se částečně doznal, částečně v průběhu vyšetřování věci spolupracoval s orgány činnými v trestním řízení, a jde o pachatele, který dosud nebyl pro žádnou jinou trestnou činnost odsouzen, a jak soud i vyjádřil, pokud se dopouštěl drobnějších deliktů (které nespecifikoval), bylo o nich trestní stíhání ukončeno. Pro závěr o zvláště ztížené možnosti nápravy nepostačuje jen zjištění, že jeho osobnost je narušena, když je jedincem se zvýšenou agresivitou a je u něj velmi pravděpodobná prognóza násilného prosazování v problémových a konfliktních situacích, a celková prognóza efektů je nepříznivá, protože tato okolnost sama o sobě o obzvláště ztížené možnosti nápravy nevypovídá, neboť pro ten je třeba uvážit komplex všech zjištění. Do úvahy bylo nutné brát i to, že jeho vztah ke společnosti je poznamenán nevyrovnaností a nevyzrálostí osobnosti a oploštěním jeho sociálního citění a vyšších citů obecně s tím, že jeho vývoj ještě může zaznamenat určitý vývoj, který především ve výkonu trestu, kde na něj budou působit zcela jiné podmínky než dosud, nelze odhadnout, resp. přesně uvážit. Na základě toho, že ve vývoji obviněného mohou nastat změny, jež nelze v této době předem určit, Nejvyšší soud dospěl k závěru, že alternativa obzvláště ztížené možnosti nápravy u obviněného nebyla bez pochybností naplněna. Zvažoval však splnění kritérií druhé z alternativních podmínek pro uložení výjimečného trestu podle § 54 odst. 1, 2 tr. zákoníku, tj. velmi vysokou závažnost zvláště závažného zločinu. Vyloučení soudy akcentované alternativy nebrání tomu, aby byla zvažována druhá alternativa, neboť stačí splnění jen jedné z nich a možnost uložení tohoto

trestu u osoby blízké věku mladistvých není vyloučeno, pokud jsou zároveň splněny obecné podmínky uvedené v § 54 odst. 1 větě druhé tr. zákoníku, když jde o zvlášť závažný zločin (§ 14 odst. 3 tr. zákoníku).

58. K velmi vysoké závažnosti spáchaného zvlášť závažného zločinu lze uvést, že se posuzuje s ohledem na konkrétní okolnosti každého případu podle obecných hledisek uvedených zejména v ustanovení § 39 odst. 2 tr. zákoníku, podle nichž se určuje povaha a závažnost trestného činu. Již podle samotného okruhu skutkových podstat, které dovolují uložení výjimečného trestu, je zřejmé, že jednak jde o zvlášť závažné zločiny, a navíc z nich o ty zločiny, jejichž typová závažnost je ještě vyšší, než jaká postačuje pro zařazení do kategorie zvlášť závažných zločinů podle § 14 odst. 3 tr. zákoníku. Naplnění zákonných znaků některé z vyjmenovaných skutkových podstat tedy samo o sobě nepostačuje pro odůvodněný závěr, že jde o velmi vysokou závažnost spáchaného zvlášť závažného zločinu. Každé ustanovení zvláštní části trestního zákoníku, které dovoluje uložení výjimečného trestu, jej obsahuje jen jako přísnější alternativu ke kratšímu trestu odnětí svobody do dvaceti let. Proto uložení výjimečného trestu bude mít oporu ve velmi vysoké závažnosti zločinu pouze tehdy, půjde-li s ohledem na všechny rozhodné okolnosti určující tuto závažnost o podstatně závažnější (společensky škodlivější) případ naplnění příslušné skutkové podstaty, než jaký postačuje pro uložení alternativně stanoveného trestu odnětí svobody do dvaceti let. Velmi vysokou závažnost spáchaného zvlášť závažného zločinu v tomto smyslu ovšem nebude možné zdůvodňovat poukazem na osobu pachatele, která jinak rovněž spoluurčuje povahu a závažnost trestného činu ve smyslu § 39 tr. zákoníku, protože obzvláště ztížená možnost nápravy pachatele je dalším samostatným hlediskem pro uložení výjimečného trestu vedle velmi vysoké závažnosti spáchaného zvlášť závažného zločinu. Proto na velmi vysokou závažnost takového zločinu je nutno usuzovat ze souhrnu ostatních kritérií, tedy z objektivních okolností (zejména z významu konkrétního dotčeného zájmu chráněného trestním zákonem, ze způsobu provedení činu a jeho následků, z okolností spáchání činu) a ze subjektivní stránky (zejména z míry zavinění pachatele, z jeho pohnutky, záměru nebo cíle). Velmi vysoká závažnost spáchaného zvlášť závažného zločinu může tedy vyplývat ze zvlášť zavrženíhodného způsobu provedení trestného činu, ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky nebo ze zvlášť těžkého a těžko napravitelného následku [viz § 54 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku]. Tuto úroveň závažnosti by mohlo odůvodňovat též spáchání více zvlášť závažných zločinů, za které lze uložit výjimečný trest, spáchání zločinu v souběhu s jiným zvlášť závažným zločinem (§ 14 odst. 3 tr. zákoníku), současné naplnění více okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby tam, kde jsou stanoveny alternativně pro možnost uložení výjimečného trestu [např. u trestného činu vraždy podle § 140 odst. 1, odst. 3 písm. a) až j) tr. zákoníku], spáchání zvlášť závažného zločinu, za nějž lze uložit výjimečný trest, v souběhu s větším počtem jiných úmyslných trestných činů, anebo spáchání takového zločinu za intenzivnějšího naplnění více přitěžujících okolností (§ 42 tr. zákoníku) apod. Jestliže okolnost, pro kterou by měla být závažnost spáchaného zvlášť závažného zločinu hodnocena jako velmi vysoká, je zákonným znakem trestného činu, nelze k této okolnosti opětovně přihlížet i z hlediska ustanovení § 54 odst. 2 tr. zákoníku [srov. přiměřeně ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. Komentář. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 736 až 738].

59. Podle Nejvyššího soudu při uvážení stanovených kritérií v této trestní věci zjištěných, zejména při posouzení souhrnu všech rozhodných hledisek plynoucích z objektivních okolností, jakož i ze způsobu provedení činu a jeho následků, je zřejmé, že se jedná o čin, který svou brutalitou a trýznivostí, jež musel poškozený před smrtí vytrpět, převyšuje běžně se vyskytující závažnost zvlášť závažných zločinů. Se zřetelem na skutečnosti určující tuto závažnost jde o podstatně společensky škodlivější případ naplnění příslušné skutkové podstaty, než jaký postačuje pro uložení stanoveného trestu odnětí svobody do dvaceti let. Velmi vysokou závažnost spáchaného zvlášť závažného zločinu nevytváří osoba pachatele, u nějž jeho nízký věk byl v této souvislosti sice polehčující okolností, avšak nikoliv podstatnou, neboť rozhodující bylo chování a provedení činu, u něhož byl rozhodující zvlášť trýznivý způsob, který soudy nižších stupňů nebraly do úvahy ani při hmotněprávních úvahách vážících se k použité právní kvalifikaci. Další skutečností je i současné naplnění více okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby.

60. V těchto souvislostech Nejvyšší soud považuje za významné, že čin byl spáchán způsobem, při kterém poškozený musel s ohledem na jeho délku doby a formu napadení, jakož i zranění, která mu byla obviněnými způsobována, postupně prožívat velice intenzivní psychické i fyzické útrapy, které trvaly až do doby, než v důsledku mnohočetných zranění zemřel, když mu byla způsobena celá škála zranění spočívajících v povrchných pohmožděninách, tržnězhmožděných ranách způsobených pěstmi, kopáním a údery baseballovou pálkou, ranách bodnořezné povahy, které byly vedeny ostrým nástrojem a mnohačetných zlomeninách a vnitřních zraněních (srov. stranu 13 rozsudku soudu prvního stupně). Poškozenému tak během celé doby útoku byla v různých intervalech působena méně intenzivní i těžko snesitelná fyzická bolest, doprovázená i značným psychickým utrpením a vyčerpáním, jejichž intenzita se stupňovala během jednotlivých fází předmětné trestné činnosti. Přitom poškozený bolest vnímal minimálně do doby, než byl ubit baseballovou pálkou, kdy mu byly zasazovány silné rány do hlavy provázené vitální reakcí, takže byl poškozený na živu, i když nelze usuzovat, že byl stále při vědomí.

61. Na podkladě těchto skutečností Nejvyšší soud shledal, že pro uložení výjimečného trestu svědčí podmínka velmi vysoké závažnosti zvláště závažného zločinu vraždy podle § 54 odst. 1, 2 tr. zákoníku, která vyplynula ze současného naplnění více okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby, protože obviněný se dopustil zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. i), j) tr. zákoníku, tedy že kromě uvedené zvláště přitěžující okolnosti surového provedení činu jednal i se zjištěným záměrem ve smyslu písm. j) cit. ustanovení. Jednalo se i o souběh s dalším zločinem, a to zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku.

62. Nejvyšší soud ze všech uvedených důvodů, když přezkoumal k rozváděné námitce obviněného důvody, na jejichž základě soudy dovozovaly splnění podmínek pro uložení výjimečného trestu, dospěl k závěru, že soudy zásadně usuzovaly důvodně o tom, že v daném případě nepostačuje k nápravě obviněného T. P. uložení trestu v základním rozmezí do dvaceti, ale že je třeba uložení trestu přísnějšího v rámci výjimečného trestu do třiceti let, a to i přes to, že mu v době činu bylo 19 let. Poté, co shledal tyto úvahy správnými, zjistil, že se soudy aplikovaly nesprávnou alternativu uvedenou v § 54 odst. 2 tr. zákoníku stanovující důvod, pro který je třeba výjimečný trest uložit. Vzhledem k tomu, že měl pro své jiné právní závěry v obsahu přezkoumávaných rozhodnutí a obsahu připojeného spisu dostatek podkladů, mohl sám dospět k závěru, že byla naplněna jiná (druhá) alternativa citovaného ustanovení. Závěrem, že pro uložení výjimečného trestu v tomto případě svědčí velmi vysoká závažnost zvláště závažného zločinu vraždy, nikoliv zvláště ztížená možnost nápravy obviněného, úvahy a právní východiska v tomto smyslu pozměnil, avšak konečný závěr o nutnosti a správnosti splnění podmínek § 54 odst. 2 tr. zákoníku v celkovém výsledku změny nedostál.

VIII. Závěr

63. Nejvyšší soud ze všech výše rozvedených a popsáných důvodů dovolání obviněného jako celek posoudil jako nedůvodné, a proto ho podle § 265j tr. ř. zamítl. Toto rozhodnutí učinil Nejvyšší soud v neveřejném zasedání, protože státní zástupce i obviněný souhlasili s touto formou projednání podaného dovolání [§ 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. a § 265h odst. 2 tr. ř.].

P o u č e n í : Proti rozhodnutí o dovolání není s výjimkou obnovy řízení opravný prostředek přípustný (§ 265n tr. ř.).

V Brně dne 14. 8. 2019
JUDr. Milada Šámalová

předsedkyně senátu